

Vad som uppfattas som feminint eller maskulint varierar beroende på tid, plats, sammanhang och situation. Det handlar om allt från utseende och yrke till rollen som förälder. Många gånger ser vi dessa oskrivna regler som självklara och "naturliga". Men om vi blickar bakåt i historien och ut i världen förstår vi lättare att genusnormer är något vi lär oss. Denna insikt kan ge styrka att våga utmana genusnormer och stötta andra som gör det.

Mål: Att få förståelse för hur genusnormer skiftar beroende på tid och plats.

Instruktion:

Ställ stolarna i en ring. Se till att det finns en stol mer än antal deltagare. Läs upp påståendena nedan. Eleverna ska byta plats om de tror att påståendet är sant och sitta kvar om de tror att det är falskt. Här finns det alltså ett rätt och ett fel svar. Efter varje påstående följer en eller flera diskussionsfrågor. Låt eleverna diskutera i smågrupper innan ni diskuterar i helgrupp. Vänd och vrid på diskussionsfrågorna tillsammans.

Provpåstående:

Zebror är vita med svarta ränder.

Falskt: Zebror är svarta med vita ränder. Forskare har kommit fram till att zebrans grundfärg är svart.

Påståenden:

Det ansågs snyggt att tjejer hade runda/mulliga former i början på 1900-talet i Sverige.

Sant: Det finns många nutida och historiska exempel i världen där stora/tjocka kvinnliga kroppar anses vackra. 1

Diskutera: Hur ska en tjej idag se ut för att anses vara snygg? Hur skulle en tjej som anses snygg idag ha uppfattats i början av 1900-talet? Kan det variera i olika grupper och på olika platser? Exempel?

På 1700-talet var det mode för rika män i Sverige att klä sig i bl.a. knästrumpor, klackskor, peruk, vitt puder och rött läppstift.

Sant.

Diskutera: Hur ska en kille se ut för att anses vara snygg idag? Hur skulle en kille som anses snygg idag ha uppfattats på 1700-talet? Kan det variera i olika grupper och på olika platser? Exempel?

Kända och populära kvinnor har alltid tagit bort hår under armarna.

Falskt: På 30-talet var det vanligt att se bilder på kvinnliga hollywoodstjärnor med synligt hår under armarna.

Diskutera: Vilken reaktion skulle en känd kvinna med synligt hår under armarna få idag? Var på kroppen kan man se hår på tjejer i Sverige idag? Kan det variera i olika grupper och på olika platser? Exempel?

I hela världen anses balettdansare vara ett kvinnligt yrke.

Falskt: I Ryssland har en kille som är balettdansör ofta hög status.

Diskutera: Var i världen och bland vilka grupper anses följande yrken manliga: frisör, bankman, skräddare? Vilka yrken anses vara manliga idag? Kan det variera i olika grupper och på olika platser? Exempel?

I Skottland, Indien, Saudiarabien och Eritrea finns det kjol- eller klänningsliknande klädesplagg för män.

Sant: I dessa och på många andra platser är det vanligt med kjol eller klänningsliknande klädesplagg för män. I Skottland används den kjolliknande kilten av många män vid speciella högtider. Klänningsplagget galabia/jalabiya används i bland annat Eritrea av många män till vardags eller vid speciella högtider. 2

Diskutera: Kan ni ge fler exempel på var och när män bär klänning, kjol eller liknande plagg?

Äktenskap mellan en kvinna och flera män förekommer och har förekommit på olika platser i världen.

Sant: Till exempel i Sri Lanka, Tibet, Kanada och Indien. Det finns också de som är tillsammans med flera personer samtidigt eller har förhållanden där fler än två personer ingår. Dessa förhållanden kallas polyamorösa. 3, 4, 5

Diskutera: Vilka typer av äktenskap finns och vilka är vanligast idag (i Sverige och i världen)? Varför är det ovanligt med romantiska kärleksfilmer som visar förhållanden där fler än två personer ingår?

En familj består alltid av en mamma, en pappa och ett eller flera barn.

Falskt: En familj kan se ut på många olika sätt.

Diskutera: Hur kan en familj se ut på olika platser i världen? Vilka kan ingå i en familj? Vilka kan bo tillsammans? Vem bestämmer vad i de olika familjerna?

Det har alltid funnits två kön.

Falskt: Före 1800-talet ansågs det i västvärlden bara finnas ett kön. Tidiga obduktioner gjorde att man trodde att kvinnans livmoder med äggstockar var en inverterad penis med testiklar. Män ansågs dock vara varmare än kvinnor vilket gjorde att deras genitalier utvecklades mer och "ramlade ut". I flera kulturer finns det dessutom möjlighet att byta könstillhörighet eller könsroll. I Pakistan och Indien finns en stor grupp människor som varken ses som män eller kvinnor, de kallas hijras. Hijras har hög status på många platser i dessa länder utifrån tradition och religion. Länder som har fler än två juridiska kön är Tyskland, Indien, Australien, Nepal, Nya Zeeland, Pakistan och Sydafrika. 6, 7, 8

Diskutera: Varför gör vi så stor skillnad på människor beroende på vilket könsorgan eller vilka könshormoner de har? Hur skulle ett samhälle som inte delar in människor i män och kvinnor kunna se ut?

Den här övningen passar bra att göra i grupper som har erfarenheter av genusnormer från olika delar av världen.

Fortsätt diskutera:

- Försök komma på andra genusnormer från olika delar av världen, under olika tider eller i olika sammanhang.
- Försök komma på genusnormer som förändras just nu (i Sverige eller någon annanstans i världen).
- Hur vill ni att normer för tjejer och killar ska se ut om 100 år (utseende, yrken, kroppsspråk, beteende etc.)?

1. *Patterns of Culture*. Ruth Benedict. Mariner Books. 1934
2. Brev till författarna från Ruth Tedros. 6 oktober. 2010
3. *Anthropology: What Does It Mean To Be Human?* Robert H Lavenda, Emily A Schultz. Oxford University Press. 2011
4. *A Study of Polyandry*. Prince Peter of Greece and Denmark. The Hague, Mouton. 1963
5. *Atlas of World Cultures*. G. P. Murdock. University of Pittsburgh Press. 1981
6. *Making Sex: Body and Gender from the Greeks to Freud*. Thomas Laqueur. Harvard University Press. 1992
7. *Neither Man Nor Woman: The Hijras of India*. Serena Nanda. Wadsworth. 1998
8. [Tyskland erkänner ett tredje kön - Sverige väntar](#). Magnusson, Örjan, Ulf Mattmar. Agenda. SVT. 2013